

Національний
банк України

Запобігання та протидія фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ЗМЗ)

Ірина Пряженцева

Національний банк України

м. Київ, грудень 2020

Міжнародні стандарти та законодавство України з даної теми

Резолюції Ради Безпеки ООН

FATF

- **Рекомендація 7 FATF:** Цільові фінансові санкції, пов'язані з розповсюдженням ЗМЗ*;
- **Керівництво FATF** з протидії фінансуванню розповсюдження ЗМЗ**

Закон України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення” від **06.12.2019 № 361-IX** (далі - **Закон про ПВК/ФТ**)

Указ Президента України від **02.12.2020 № 528/2020** “Про забезпечення виконання Україною резолюцій Ради Безпеки ООН стосовно нерозповсюдження зброї масового знищення та унеможливлення її використання в терористичних цілях”

Положення про здійснення банками фінансового моніторингу, затверджене **постановою Правління НБУ** від **19.05.2020 № 65** (зі змінами) (далі – **Положення № 65**)

Положення про здійснення установами фінансового моніторингу, затверджене **постановою Правління НБУ** від **28.07.2020 № 107** (зі змінами) (далі – **Положення № 107**)

* Targeted financial sanctions related to proliferation

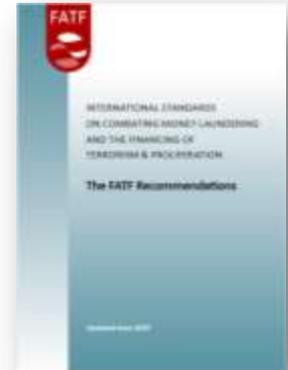
** FATF guidance on counter proliferation financing: the implementation of financial provisions of united nations security council resolutions to counter the proliferation of weapons of mass destruction

Рекомендація 7 FATF (Цільові фінансові санкції, пов'язані з розповсюдженням ЗМЗ)

Рекомендація 7 FATF

Країни повинні впровадити **цільові фінансові санкції** з метою забезпечення виконання Резолюцій РБ ООН щодо запобігання, протидії та боротьби з розповсюдженням ЗМЗ та його фінансуванням

Резолюції Ради Безпеки ООН встановлюють вимоги до країн негайно заморожувати кошти або інші активи та забезпечити, щоб ні кошти, ні інші активи не надавалися, прямо або опосередковано, на користь будь-якій фізичній або юридичній особі, визначеній Радою Безпеки ООН відповідно до Розділу VII Статуту ООН

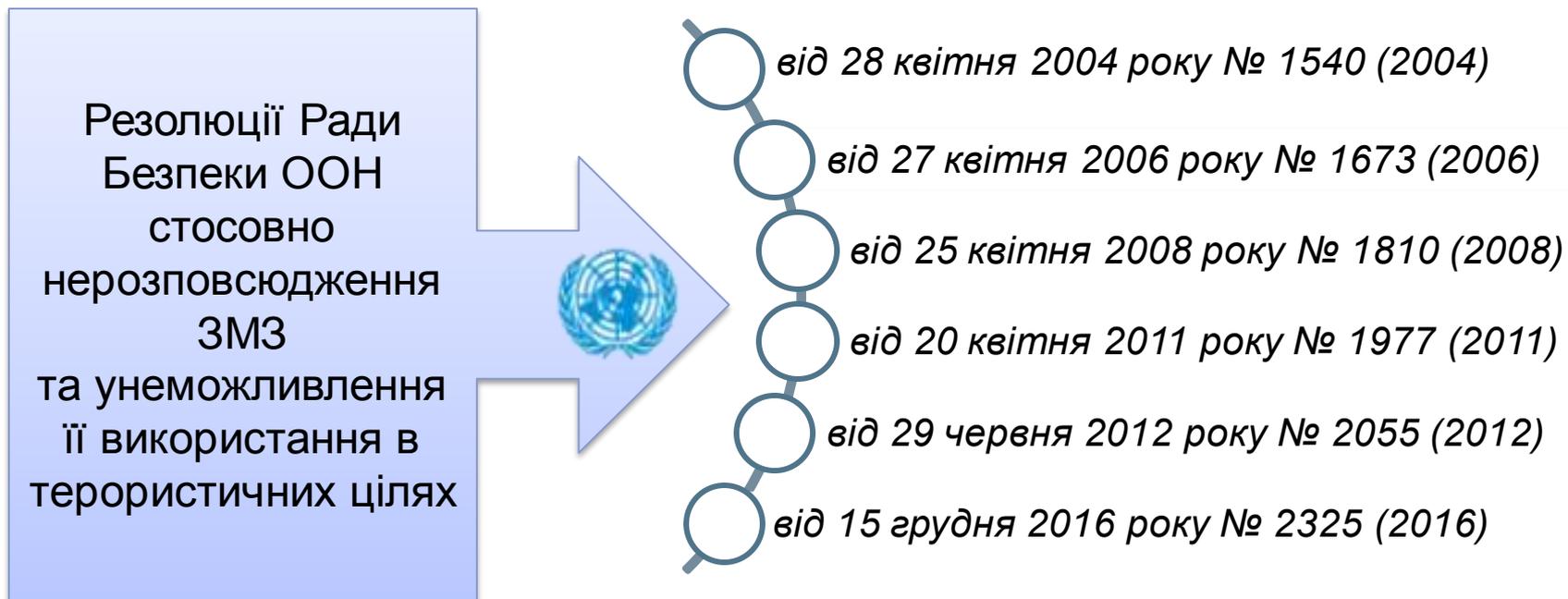

З рекомендаціями FATF та пояснювальними записками до них (англійською мовою) можна ознайомитися на сайті FATF.

З неофіційним перекладом тексту рекомендацій та пояснювальних записок до них (українською мовою) можна ознайомитися на сайті Держфінмоніторингу.

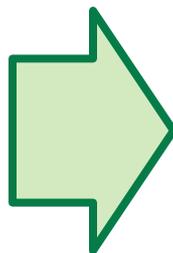
Резолюції Ради Безпеки ООН стосовно ЗМЗ*

Функції координатора виконання резолюцій Ради Безпеки ООН стосовно нерозповсюдження ЗМЗ та унеможливлення її використання в терористичних цілях покладено на **Міністерство закордонних справ України**

Обов'язки СПФМ (вимоги Закону про ПВК/ФТ)

СПФМ з урахуванням вимог законодавства, результатів національної оцінки ризиків та оцінки ризиків, притаманних його діяльності, **розробляє, впроваджує та оновлює внутрішні документи з питань фінансового моніторингу і призначає працівника, відповідального за його проведення** (далі - відповідальний працівник).

Внутрішні документи з питань фінансового моніторингу повинні містити процедури, достатні для забезпечення ефективного управління ризиками, а також для запобігання використанню послуг та продуктів СПФМ для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та **фінансування розповсюдження ЗМЗ**.

Обов'язки СПФМ визначені частиною другою статті 8 Закону про ПВК/ФТ.

СПФМ, його керівникам, відповідальному працівнику, іншим працівникам, залученим до проведення первинного фінансового моніторингу, КБВ **забороняється використовувати свої повноваження та пов'язані з ними можливості або утримуватися від їх використання з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження ЗМЗ або сприяння іншим особам у вчиненні таких дій.**

Постанови Правління Національного банку України у сфері ПВК/ФТ (1)

Національним банком з метою запобігання використанню банківської системи/установ для ВК/ФТ розроблені
Положення № 65 та Положення № 107

ПОЛОЖЕННЯ № 65

- I. Загальні положення
- II. Належна організація внутрішньобанківської системи ПВК/ФТ
- III. Вимоги до внутрішніх документів банку з питань ПВК/ФТ
- IV. Належна система управління ризиками
- V. Порядок погодження призначення та звільнення відповідального працівника банку
- VI. Вимоги до єдиних правил із питань ПВК/ФТ банківської групи

ПОЛОЖЕННЯ № 107

- I. Загальні положення
- II. Належна організація внутрішньої системи ПВК/ФТ установи
- III. Вимоги до внутрішніх документів установи з питань ПВК/ФТ
- IV. Належна система управління ризиками
- V. Порядок призначення та звільнення відповідального працівника установи
- VI. Вимоги до єдиних правил із питань ПВК/ФТ групи

ДОДАТКИ

Постанови Правління Національного банку України у сфері ПВК/ФТ (2)

Банк/установа зобов'язаний(а) забезпечити належну організацію внутрішньобанківської/внутрішньої системи ПВК/ФТ та проведення первинного фінансового моніторингу.

Метою належної організації внутрішньобанківської/внутрішньої системи ПВК/ФТ та проведення первинного фінансового моніторингу є:

- 1) виконання вимог законодавства України у сфері ПВК/ФТ;
- 2) можливість належним чином виявляти порогові та підозрілі фінансові операції (діяльність) та повідомляти про них СУО;
- 3) запобігання використанню послуг та продуктів банку/установи для проведення клієнтами фінансових операцій з метою ВК/ФТ.

(пункти 6 розділу II Положення № 65 та Положення № 107 відповідно)

Переліки заходів, які банк/установа вживає з метою належної організації внутрішньобанківської/внутрішньої системи ПВК/ФТ та проведення первинного фінансового моніторингу, наведені у пунктах 7 розділу II Положення № 65 та Положення № 107 відповідно.

Вимоги законодавства України щодо замороження активів

Фінансування розповсюдження ЗМЗ – надання, збір чи

використання будь-яких активів для розповсюдження ЗМЗ, за вчинення яких передбачені міжнародні санкції.

(пункт 68 частини першої статті 1 Закону про ПВК/ФТ)

СПФМ зобов'язаний негайно, без попереднього повідомлення клієнта (особи), заморозити активи, пов'язані з тероризмом та його фінансуванням, розповсюдженням ЗМЗ та його фінансуванням (далі – активи терористів).

(частина перша статті 22 Закону про ПВК/ФТ)

Замороження активів

– заборона на здійснення

✘ переказу

✘ розміщення

✘ конвертування

✘ руху

активів терористів на основі резолюцій Ради Безпеки ООН, рішень іноземних держав, суду

(підпункт 25 частини першої статті 1 Закону про ПВК/ФТ з урахуванням скорочення вище)

Активи, що підлягають замороженню

Замороженню підлягають:

всі активи, що прямо та/або опосередковано (через інших осіб) перебувають у власності (в тому числі у спільній власності) або передаються на користь:

- осіб, включених до переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції (**далі – перелік терористів**);
- осіб, які здійснюють фінансові операції від імені або за дорученням осіб, включених до переліку терористів;
- осіб, якими прямо або опосередковано (через інших осіб) володіють або КБВ яких є особи, включені до переліку терористів

**Активи
терористів**

активи, отримані від таких активів

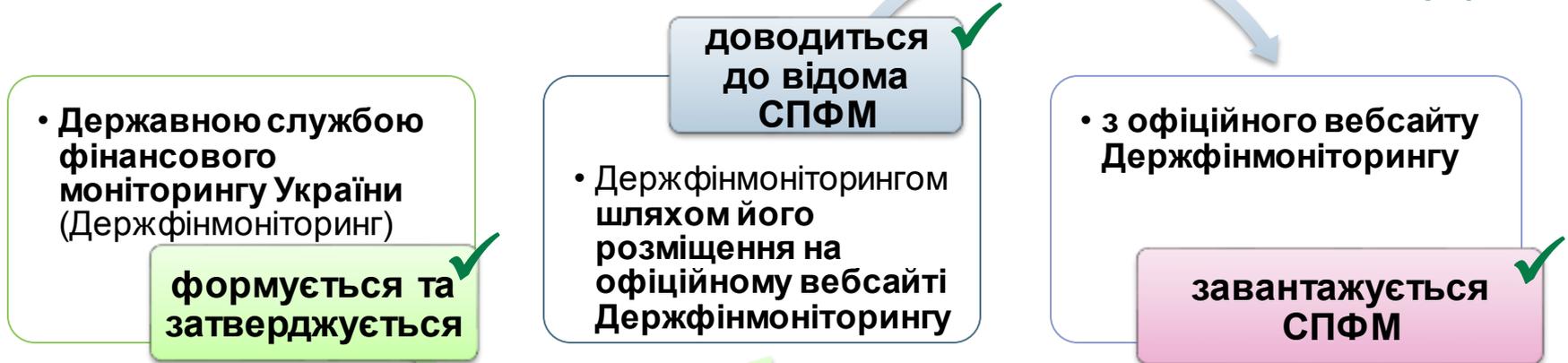
(підпункт 3 частини першої статті 1 Закону про ПВК/ФТ)

Перелік терористів

Підстави для внесення до Переліку терористів:

- ✓ рішення суду про включення фізичних осіб, юридичних осіб та організацій, які відповідають критеріям, визначеним резолюціями Ради Безпеки ООН, до зазначеного переліку;
- ✓ відомості, що формуються міжнародними організаціями або уповноваженими ними органами, про організації, юридичних та фізичних осіб, пов'язаних з терористичними організаціями або терористами, а також про осіб, стосовно яких застосовано міжнародні санкції

(частина перша статті 24
Закону про ПВК/ФТ)

Як часто банк/установа як СПФМ має оновлювати наявний у нього(неї) перелік терористів?

негайно, але не пізніше наступного робочого дня з дня розміщення на офіційному вебсайті СУО (Держфінмоніторингу) змін до переліку терористів (пункт 10 додатка 14 до Положення № 65/пункт 12 додатка 13 до Положення № 107)

Встановлення високого ризику

СПФМ зобов'язаний встановити високий ризик ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин) стосовно клієнтів, включених до переліку терористів, клієнтів, які є представниками осіб, включених до переліку терористів, клієнтів, якими прямо або опосередковано володіють або КБВ яких є особи, включені до переліку терористів.

(частина п'ята статті 7 Закону про ПВК/ФТ)

Дії банку/установи в частині забезпечення можливості замороження активів терористів

Банк/установа має:

- ❑ **розробити та задокументувати у своїх внутрішніх документах з питань ПВК/ФТ** порядок здійснення заходів, що забезпечують можливість замороження банком/установою активів терористів, зокрема:

порядок завантаження переліку терористів та змін до нього

порядок здійснення скринінгових процедур

процедуру розгляду та порядок ескалації випадків виявлення індикаторів пов'язаності з особами з переліку терористів*

заходи щодо призупинення здійснення фінансових операцій та/або замороження/розмороження відповідних активів

- ❑ **впровадити відповідну систему моніторингу**, яка дасть змогу виявляти всі індикатори пов'язаності з особами з переліку терористів (система ФТ-моніторингу)

- ❑ **забезпечувати аналіз ефективності своєї системи ФТ-моніторингу**

- ❑ **забезпечувати** для аналізу виявлених індикаторів пов'язаності з особами з переліку терористів **виділення ресурсів, достатніх для виконання банком обов'язків із замороження активів терористів**

**Під "наявністю індикатора пов'язаності з особами з переліку терористів" слід вважати виявлення банком/установою того факту, що особа (у тому числі організація) включена до переліку терористів*

(пункти 2, 5, 6, 8, 9 додатка 14 до Положення № 65; 12 Пункти 4, 7, 8, 20, 11 додатка 13 до Положення № 107)

Система ФТ-моніторингу

Впроваджена система ФТ-моніторингу має забезпечувати:

виявлення індикаторів пов'язаності з особами з переліку терористів в режимі реального часу до:

- встановлення ділових відносин із клієнтом;
- проведення фінансової операції

періодичний перегляд наявних даних у клієнтській базі

призупинення фінансової операції до її проведення та призупинення процедури встановлення ділових відносин у разі виявлення індикатора пов'язаності з особами з переліку терористів або збігу даних, який не спростований

інформування уповноваженого працівника щодо:

- виявлення індикатора пов'язаності з особами з переліку терористів;
- проведення прибуткової фінансової операції або спроби здійснення видаткової фінансової операції

(пункт 7 додатка 14 до Положення № 65, пункт 9 додатка 13 до Положення № 107)

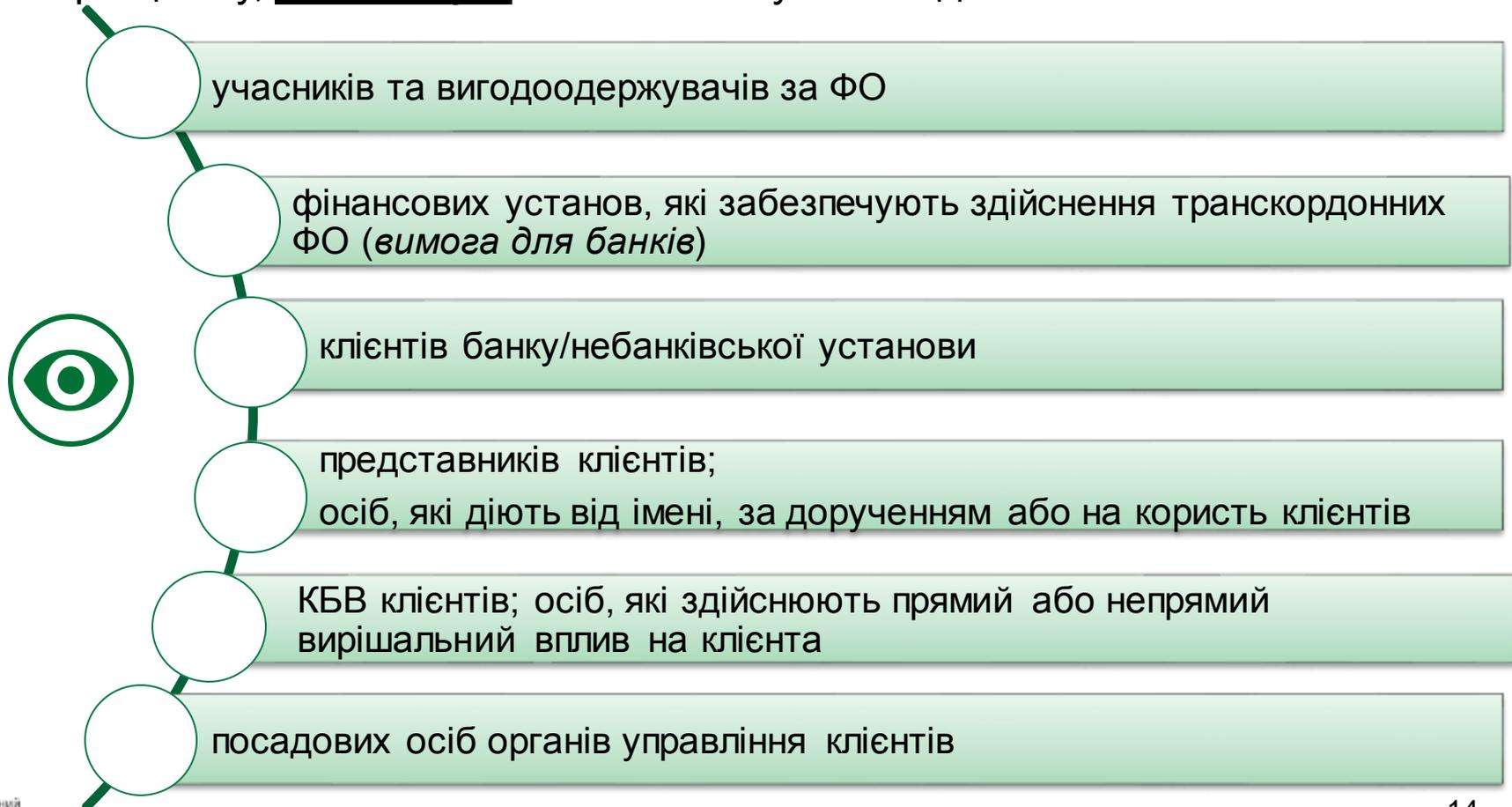
Банк та платіжна установа повинні використовувати систему автоматизації (автоматизовані програмні модулі)

Дані для аналізу з метою дотримання вимог законодавства щодо замороження активів

Банк/установа має керуватися принципом **максимально можливого аналізу даних осіб**, які є в розпорядженні банку/установи.

При цьому, **як мінімум** мають аналізуватись дані таких осіб:

Дії банку/установи у разі виявлення збігу окремих даних особи з даними терориста

Виявлення системою ФТ-моніторингу збігу даних із даними особи з переліку терористів

- ❑ **ДО** встановлення ділових відносин із клієнтом;
- ❑ **ДО** проведення фінансової операції

вжиття заходів для підтвердження/спростування виявленого збігу

У разі підтвердження збігу

обов'язок відмовити

у випадках, визначених частиною четвертою статті 15 Закону про ПВК/ФТ

право відмовити

в установленні ділових відносин та/або проведенні фінансових операцій в інших випадках

(пункти 11, 12 додатка 14 до Положення № 65, пункти 13, 14 додатка 13 до Положення № 107)¹⁵

Вимоги частини четвертої статті 15 Закону про ПВК/ФТ

СПФМ забороняється (за винятком випадків, передбачених резолюціями Ради Безпеки ООН) встановлювати ділові відносини та проводити видаткові фінансові операції, надавати фінансові та інші пов'язані послуги прямо або опосередковано з клієнтами, які є:

- 1) *особами та/або організаціями, яких включено до переліку терористів;*
- 2) *особами та/або організаціями, які діють від імені та за дорученням осіб та/або організацій, яких включено до переліку терористів;*
- 3) *особами та/або організаціями, якими прямо або опосередковано володіють чи КБВ яких є особи та/або організації, яких включено до переліку терористів.*

Заборони, передбачені цією частиною, застосовуються також у разі, якщо СПФМ відомо, що контрагентом фінансової операції або фінансовою установою, яка забезпечує здійснення фінансової операції, є особи, визначені в цій частині.

Про спроби встановлення ділових відносин та проведення видаткових фінансових операцій, отримання фінансових та інших пов'язаних послуг прямо або опосередковано такими особами **СПФМ зобов'язані негайно повідомити СУО.**

Міністерство закордонних справ України з урахуванням вимог відповідних резолюцій Ради Безпеки ООН **забезпечує оприлюднення інформації про випадки, у яких не діють заборони, передбачені цією частиною.**

Періодичність перевірки клієнтської бази

Банк/установа забезпечує **опрацювання скринінговою процедурою** даних у наявній клієнтській базі

ЩОРАЗУ ПІД ЧАС:

унесення змін до переліку
терористів

актуалізації даних про
клієнтів та осіб, які
мають зв'язки з клієнтом

аналіз збігів

[до спростування/підтвердження того факту, що особа включена до переліку терористів, **призупинення здійснення фінансових операцій такого клієнта**]

якомога швидше,
але не пізніше 2-х тижнів
із дати завантаження
оновленого переліку
терористів (змін до нього)

не пізніше наступного
робочого дня
з дня актуалізації даних про
клієнта

Дії у разі, коли немає/недостатньо інформації для підтвердження/спростування виявленого збігу

У разі виявлення системою ФТ-моніторингу збігу даних

з даними при перевірці клієнтської бази

з даними учасника фінансової операції

До моменту завершення аналізу збігу даних банк/установа **призупиняє здійснення фінансових операцій** та вживає необхідних заходів, зокрема запитує додаткову інформацію для завершення аналізу

Банк/установа може запитати додаткову інформацію в клієнта або отримати її з інших надійних джерел

Банк/установа запитує додаткову інформацію для завершення аналізу:

- у строк, що не перевищує **3-х робочих днів** із моменту виявлення збігу, – для фінансових операцій в межах України;
- у строк, що не перевищує **5-ти робочих днів** із моменту виявлення збігу, – для транскордонних фінансових операцій.

Якщо у зазначені строки відповідна інформація не отримана, банк/установа **здійснює заходи із замороження активів**, що є предметом такої фінансової операції

Прибуткові фінансові операції у разі замороження активів

У разі замороження активів відповідно до частини першої статті 22 Закону про ПВК/ФТ **прибуткові фінансові операції** клієнтів, включених до переліку терористів, клієнтів, які є представниками осіб, включених до переліку терористів, клієнтів, якими прямо або опосередковано володіють або КБВ яких є особи, включені до переліку терористів, **проводяться**.

При цьому СПФМ в день проведення, але **не пізніше 11 години наступного робочого дня з дня здійснення** прибуткової операції **зобов'язаний повідомити** про її здійснення та/або спробу здійснення видаткових фінансових СУО (Держфінмоніторингу) та Службі безпеки України та **негайно, без попереднього повідомлення клієнта (особи), заморозити активи**, отримані в результаті проведення такої прибуткової операції.

(частина друга статті 22 Закону про ПВК/ФТ)

Розмороження активів терористів

Банк/установа здійснює розмороження активів у строки та лише у випадках, визначених частиною четвертою статті 22 Закону про ПВК/ФТ, а саме:

- не пізніше наступного робочого дня з дня виключення особи чи організації з переліку терористів;
- не пізніше наступного робочого дня з дня надходження від СБУ інформації про те, що особа чи організація, яка має таке саме або схоже ім'я (найменування), як і особа чи організація, включена до переліку терористів та активи якої стали об'єктом замороження, за результатами перевірки не є включеною до зазначеного переліку.

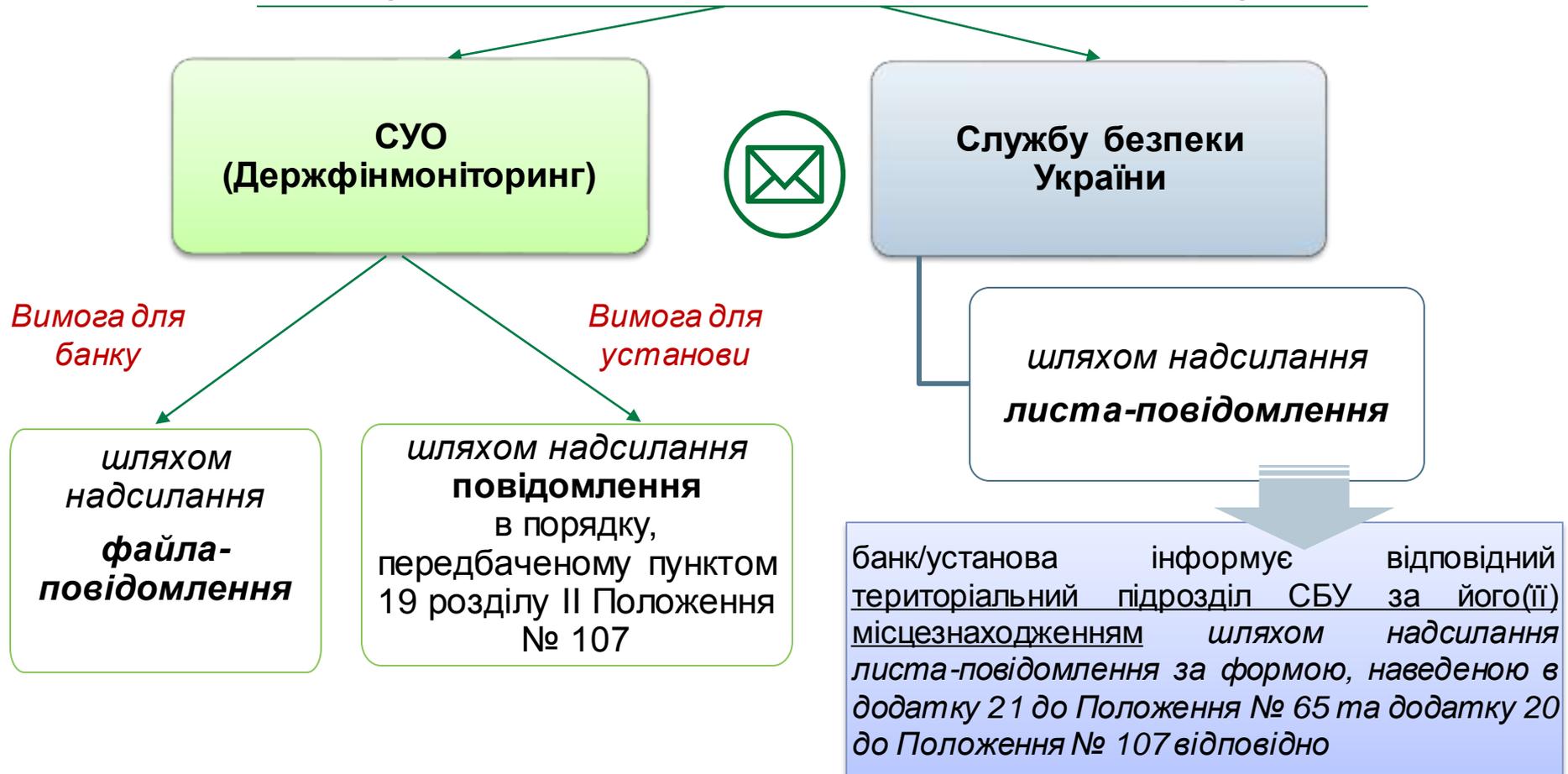
Кого та коли інформувати у разі розмороження активів?

Банк/установа не пізніше наступного робочого дня з дня розмороження активів інформує СУО (Держфінмоніторинг) та СБУ.

Доступ до активів, пов'язаних із тероризмом та його фінансуванням, розповсюдженням зброї масового знищення та його фінансуванням, здійснюється в порядку, установленому статтею 11² розділу III Закону України “Про боротьбу з тероризмом”.

Інформування у разі замороження/розмороження активів терористів

У разі замороження/розмороження активів терористів відповідно до статті 22 Закону про ПБК/ФТ банк/установа зобов'язаний(а) негайно інформувати:

Відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері ПВК/ФТ

Особи, винні у порушенні вимог законодавства у сфері ПВК/ФТ, в тому числі у незабезпеченні належної організації та/або проведення первинного фінансового моніторингу, а також у причетності до легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження ЗМЗ або у сприянні іншим особам у вчиненні таких дій, або які фінансували тероризм чи розповсюдження ЗМЗ, несуть відповідальність згідно із законом.

Юридичні особи (крім банків), які здійснювали фінансові операції з легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансували тероризм чи розповсюдження ЗМЗ, можуть бути ліквідовані за рішенням суду.

Банки, які здійснювали фінансові операції з легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансували тероризм чи розповсюдження ЗМЗ, можуть бути ліквідовані за рішенням Національного банку України шляхом відкликання банківської ліцензії (за ініціативою Національного банку).

(стаття 32 Закону про ПВК/ФТ)

**ДЯКУЮ
ЗА УВАГУ!**

Національний
банк України

[Web](#) ▪ [Facebook](#) ▪ [Twitter](#) ▪ [Flickr](#) ▪ [Youtube](#) ▪ [Instagram](#)